

УДК 37.06 : 821 (477-87): 502.131.1

DOI: 10.58407/visnik.253214

Колесник Олена

ORCID 0000-0002-0597-6489

Доктор культурології, доцент,
професор кафедри філософії та культурології,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: elenakolesnyk2017@gmail.com

Стеченко Тетяна

ORCID 0000-0002-5672-3457

<https://bit.ly/3z7gsVf>

Кандидат педагогічних наук, доцент,
декан філологічного факультету,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: stechenkotatiana@gmail.com

ЕКОКРИТИКА ЯК ЗАСІБ ВВЕДЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КОНТЕКСТ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Мета дослідження полягає в актуалізації екокритичного підходу при викладанні предмету «Історія зарубіжної літератури» на філологічних факультетах вищих навчальних закладів.

Методологія. Методологічною основою даного дослідження є культурологічна герменевтика, яка дозволяє аналізувати сенси, закладені в конкретному художньому тексті під час його створення, а також ті значення, які цей твір набуває в подальшому при зміні історичних контекстів. Екокритика виступає як об'єктом аналізу, так і методологією дослідження, яке спрямоване на окреслення історії літератури як цілісного системного процесу.

Наукова новизна. В даній статті екокритика вперше розглядається як не лише теоретична інтерпретаційна модель, але й як один з інструментів досягнення цілей сталого розвитку. Показано, що вона може використовуватися на практиці не лише в науковому, але й в педагогічному контексті.

Висновки. Екокритика виникає як реакція на погіршення екологічного стану світу та зростання усвідомлення цього факту та його негативних наслідків. В певному сенсі, вона може розглядатися в ряду інших неklasичних та постklasичних підходів до інтерпретації художніх текстів (постмодернізм, постколоніалізм, фемінізм тощо). З іншого боку, вона принципово відрізняється від них тим, що ставить в центр уваги об'єктивний матеріальний світ та його стан, а не сконструйовану мовою психологічну чи соціокультурну реальність. Якщо ті самі постколоніалізм та фемінізм вбачають у природі метафору «Іншого» (колонізованого або фемінного, на відміну від імперського та маскуліного), то в екокритиці природа є самоцінним фактом та реальністю, яка потребує вивчення, художнього зображення та захисту. Застосування екокритики для аналізу конкретних літературних творів, а також напрямів та тенденцій розвитку культури заслуговують на подальше дослідження.

Ключові слова: цілі сталого розвитку, екологія, екокритика, історія зарубіжної літератури, інтерпретація, культурологічна інтерпретологія.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. 25 вересня 2015 року резолюцією Генеральної Асамблеї ООН була прийнята стратегія розвитку людства «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року» (*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*). Реалізація цієї стратегії передбачає 17 Глобальних цілей.

1. Подолання бідності у всіх формах і всюди.

2. Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, покращення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства.
3. Забезпечення здорового способу життя та добробуту людей будь-якого віку.
4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх.
5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат.
6. Забезпечення наявності та сталого управління водними ресурсами та санітарією.
7. Забезпечення доступу всіх людей до прийнятних за ціною, надійних, сталих і сучасних джерел енергії.
8. Сприяння безперервному, всеохоплюючому і сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх.
9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям.
10. Скорочення нерівності всередині країн і між ними.
11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів.
12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва.
13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками.
14. Збереження та стале використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку.
15. Захист і відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення та повернення назад процесу деградації земель і зупинення втрати біорізноманіття.
16. Сприяння розбудові миротлюбного і всеохопного суспільства задля сталого розвитку, забезпечення всім доступу до правосуддя і створення ефективних, підзвітних та інклюзивних інституцій на всіх рівнях.
17. Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку [6].

Досягнення цих цілей передбачає працю всього людства на всіх рівнях – від проявів місцевої громадської ініціативи і до співпраці між націями та державами. Виконання подібних завдань неможливе без скоординованих дій на найвищому рівні. Однак, так само важливими є розуміння, підтримка та адекватні дії широкої громадськості. А отже, вкрай необхідним є інформування всіх громадян і особливо, виховання молодого покоління обізнаним і небайдужим щодо цих цілей, метою яких є виживання людства як такого. В цьому плані однією з найважливіших задач є усвідомлення глобальної взаємозалежності всіх країн та народів, а також нерозривного зв'язку стану людства в цілому зі станом екосфери Землі. В контексті середньої та вищої освіти, формування такого усвідомлення має бути не лише завданням окремих курсів та програм, але й однією зі світоглядних основ всіх навчальних предметів.

Екокритика як методологія аналізу літературних текстів (яка може бути достатньо легко перенесена в культурологічні, мистецтвознавчі та філософські дослідження інших видів мистецтва) є безпосередньо пов'язаною з досягненням цілей № 2, 6, 7, 11-15. Крім того, вона сприяє осягненню особистістю та людством буття планети Земля в якості єдиного цілого, в якому всі елементи є взаємопов'язаними складовими комплексної системи планетарного масштабу. Таким чином вона формує розуміння необхідності досягнення всіх цілей сталого розвитку як таких, що спрямовані на виживання людства та світу.

Аналіз основних досліджень і публікацій з порушеної проблеми. Методологічне значення для екокритики мають роботи Ч. Глотфелті та Г. Фромма, Л. Коупа, Р. Керіджа та Н. Самелса. Огляд принципів екокритики в контексті інших неklasичних підходів до аналізу художніх творів робить П. Баррі [7]. Проблематика зв'язку екології та духовності були розкриті українськими дослідниками М. Кисельовим і Ф. Канаком [3]. Власне екокритичний підхід представлений в сучасній українській гуманітаристиці. В працях Ю. Куманської, А. Олешко Л. Статкевич, І. Сухенко, М. Ткачук має місце осмислення екокритики як методології. Наявна присвячена цій темі спеціалізована монографія Л. Горболіс «Екокритика: методологічна інтеграція, взаємодія, інтерпретація» [2]. Є досвід використання екокритики для поглибленого аналізу конкретного художнього тексту, зокрема, в роботі О. Вертипорох [1]. До нашої проблематики найближчою є стаття Т. Левчук та В. Соколової «Екологічні компетентності в курсі «Історія зарубіжної літератури»: методологічні пропозиції» [4]. Цікавим моментом в роботі є те, що в ній принципи екокритики безпосередньо пов'язуються з законами екології, виведеними Б. Комо-нером [8]. Проте ці авторки зосереджуються на викладанні в середній школі, а не вищому навчальному закладі, а також аналізують конкретні твори в контексті змін історичних епох, які відзначалися різним ставленням до взаємовідношення людини та світу, проте без розгляду фундаментальних міфологем та філософем, трансформації яких лежать в основі цих змін.

Формулювання мети статті. Незважаючи на наявність подібних ґрунтовних праць, новизна екокритичного підходу в світовому контексті і тим більш – у вітчизняній гуманітаристиці – відкриває широке поле для досліджень. Зокрема, ми пропонуємо шляхи актуалізації екокритичного підходу при викладанні предмету «Історія зарубіжної літератури» на філологічних факультетах вищих навчальних закладів.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного та/або експериментального дослідження із зазначенням методів дослідження. Методологічною основою даного дослідження є культурологічна герменевтика, яка дозволяє аналізувати сенси, закладені в конкретному художньому тексті під час його створення, а також ті значення, які цей твір набуває в подальшому при зміні історичних контекстів. Екокритика виступає як об'єктом аналізу, так і методологією дослідження, яке спрямоване на окреслення історії літератури як цілісного системного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досягнення цілей стійкого розвитку передбачає підвищення усвідомлення їх важливості, в тому числі – серед молоді. Для цього конкретні теми та методологічні підходи мають стати невід'ємною частиною програми середньої та вищої школи. Зокрема, це стосується такого навчального предмету як «Історія зарубіжної літератури», де відбувається презентація досягнень різних культур та осмислення балансу їх спільних та унікальних рис. Це виховує розуміння, інтерес та повагу до неповторних способів життя і ментальних особливостей, властивих різним цивілізаціям. Зокрема, твори різних епох та культур слід оцінювати, приймаючи до уваги цінності, які були властиві середовищу, в якому вони виникли, і водночас не втрачати перспективи цінностей сьогодення. Отже, Історія зарубіжної літератури є потужним засобом ознайомлення здобувачів освіти з різними культурами та цивілізаціями.

Іншим аспектом є формування у студентів системного, холистичного підходу до мистецького твору як «організму», комплексне бачення творчості певного митця, художнього напрямку тощо. Це має значення не лише для більш глибокого та об'ємного розуміння твору мистецтва, в якому можуть бути закладені складні, часто – проблемні та суперечливі сенси. Це також імпліцитно формує здатність бачити цілісність та складність в усіх явищах світу. В наш час такий синтетичний (на відміну від аналітичного) підходу є вкрай важливим.

Одним зі способів формування такого глибинного культурологічно-герменевтичного розуміння художніх творів є з'ясування того прафеномену (за О. Шпенглером), який є провідним для певної культури, і якій визначає ті форми, які в її межах приймають мистецтво, філософія і навіть наука, техніка, соціальне та політичне життя. Зокрема, дуже продуктивним є шпенглерівське співставлення античної (аполлонівської) та новоевропейської (фаустівської) душі.

З іншого боку, ідея Шпенглера про повну герметичність кожної культури не витримує критики, оскільки жодна людська спільнота будь-якого масштабу не розвивається в вакуумі, і навіть після свого зникнення може продовжувати впливати на глобальний культурний процес. Тому концепцію Шпенглера варто модифікувати за допомогою ідей А. Дж. Тойнбі, який писав про спадкоємність культур [5]. Зокрема, при всіх своїх відмінностях, антична та новоевропейська цивілізації є спорідненими, причому перша з них виступає в якості батьківської по відношенню до другої.

Враховуючи це, ми можемо звернути увагу на те, які саме характеристики були принципово важливими для прафеномену кожної культури, як деякі з них відходили на другий план, або взагалі зникали, та які нові риси приходили їм на зміну. Так історія культури (в тому числі й літератури) поставатиме як складний еволюційний процес, в якому має місце і генетична спадкоємність, і несподівані мутації, і навіть природний та штучний відбір.

На нашу думку, одним з ключових концептів, який дозволяє пояснити вектор трансформацій європейського літературного процесу в екологічному контексті, є опозиція «Космос – Хаос». Протягом тисячоліть вона піддається модифікації, але й тепер має значний потенціал для пояснення глибинних шарів ментальності, які лежать в основі мистецьких парадигм.

В античній культурі ця опозиція знаходиться на поверхні та є відрефлектованою самими митцями. Як природа, так і людський соціум поставали невід'ємними частинами єдиного світу, які підкоряються загальним закономірностям, що є вищими за волю богів. Характерно, що війна теж розумілася як частина загальної закономірності (згадаємо зображення на щиті Ахілла, описане в «Іліаді»), в той час як індивідуальний злочин міг порушувати космічний баланс, що потребувало негайного втручання людських чи божественних сил. Чи не найчіткіше це помітно у відомій історії Едіпа, чий несвідомий злочин став причиною епідемії, яка вщухла, як тільки винний був знайдений та покараний.

Подібний світогляд передбачав високу відповідальність кожного члена суспільства, чії дії могли порушити космічний баланс та відкрити шлях силам Хаосу. Однак, найбільша відповідальність покладалася на правителів. Тут ми виходимо на тему містичного зв'язку правителя та його землі, яка була ґрунтовно досліджена Дж.Дж. Фрейзером у «Золотій гілці» [9]. Можливо, деякі твердження цього автора заслуговують на подальші доведення (або спростування), але зібраний їм величезний фактичний матеріал показує практично всесвітню поширеність подібних уявлень. А саме: правитель (король) поставав втіленням свого народу, а його дружина (королева) – уособленням землі, на якій цей народ живе, а інколи й природи в цілому. Саме богиня землі була носителькою влади, яку вона надавала своєму обранцю. Таким чином, все, що робило королівське подружжя, містичним чином впливало на стан не лише соціуму, але й природи.

В давньоірландській традиції був відомий термін «Правда короля» (fir flaitha), який передбачав систему правил, яких мав дотримуватися правитель, щоб забезпечити суспільну гармонію, а також родючість агрикультури та нормальний стан світу. І навпаки, есхатологічні передбачення (зокрема, у кельтів та германців) першою ознакою кризи називали моральну деградацію суспільства, за якою йшли війни та природні катастрофи. Отже, такі феномени як мораль людей – стабільність суспільства – сприятливі екологічні умови – існування самого світу, вважалися безпосередньо пов'язаними.

Як вже було зазначено, новоєвропейська цивілізація може оцінюватися в якості дочірньої по відношенню до античної. Багато в чому її основи повністю відмінні, що пов'язано і з новою релігією (християнство), та з виходом на перший план нових народів (північні європейці на відміну від мешканців середземноморського регіону). Однак, культурна спадкоємність наявна. Окрім безпосереднього успадкування грецької та латинської мов та значного корпусу текстів, ними написаних, мала місце активізація вже призабутих міфологем. Якщо антична цивілізація в кінці свого існування була великою мірою цивілізована (в сенсі життя в містах) та деміфологізована, то кельти, германці та слов'яни в часи так званих Темних віків знов опинилися з природою віч-на-віч. А отже, була знов активована міфологема містичного зв'язку правителя та землі. Це добре помітно в середньовічному епосі з його протиставленням «своя земля – чужа земля», близьким до опозиції «Космос – Хаос», та з уявленнями про шляхетну та доблесну поведінку героїв, яка має захистити народ не лише від земних ворогів, але й від дії усіх сил розпаду.

В Артурівському циклі, який є одним з центральних для всього західноєвропейського літературного канону, ми знаходимо надзвичайно чітке формулювання зв'язку людини та природи. В різних варіантах історії про Святий Грааль йдеться про Спустошену Землю, яка стала такою в результаті гріха правителя. Паралелі цим уявленням можна знайти в фольклорі, в тому числі – в українському (казка «Котигорошко», що заслуговує на окреме дослідження). Але саме в оповідях Артурівського циклу вона знайшла своє найяскравіше вираження. Міфологема Спустошеної Землі та героїчного квесту, який повинен закінчитися або загибеллю героя, або його перемогою, яка врятує хворе королівство, залишається важливою і в пізніші епохи. Так, її можна знайти в творах Р. Браунінга, Т.С. Еліота, Дж.Р.Р. Толкіна, А. Гарнера, С. Кінга та багатьох інших.

Особливе місце займає природа у її зв'язку з життям людини та суспільства, в творчості В. Шекспіра. Ця тема настільки масштабна, що заслуговує на окреме дослідження.

Починаючи з періоду Відродження, давні міфологеми в певній мірі відходять на задній план, оскільки розвиток науки і техніки приводить до все більшої впевненості людини у власних силах та до переосмислення ставлення до природи, яка стає «не храмом, а майстернею». Роль образу райського саду залишається хіба що за штучно створеним садом чи парком.

Дуже показовою в цьому плані є історія Робінзона Крузо з однойменного роману Д. Дефо. Герой потрапляє на безлюдний острів (варто звернути увагу, що на цьому острові є кози, які не відносяться до місцевої фауни, а були туди завезені – отже, Робінзон там не перший європеєць), і починає активно його змінювати відповідно до власних потреб, в певному сенсі повторюючи розвиток людської цивілізації. Оскільки його сили обмежені, ці перетворення не стають критичними. Але в одній з пізніших робінзонад – «Таємничому острові» Ж. Верна йдеться, наприклад, про те, що колоністи планують знищити на своєму острові всіх великих хижаків, що, звісно, до непізнаності змінить екосистему.

Уявлення про цілісність світу, про взаємопов'язаність всіх речей – культурних та природних, видимих та невидимих, матеріальних та духовних – властиве романтизму. Відома теза, що романтики відчували ностальгію за природністю в усіх сеансах цього слова, і це відбивалося на тематиці їхньої творчості, а інколи – і на способі їхнього життя (згадаємо Г. Торо з його усамітненням на березі озера). Зупинимось на двох прикладах.

Перший з них – «До миші» Р. Бернса, де ліричний герой живе «на природі», і водночас виступає фактором руйнування цієї самої природи. Його «провина» мінімальна, але рівень усвідомлення своєї відповідальності та свого зв'язку з усіма живими істотами, які населяють єдиний світ та живуть за тими самими законами, максимальний.

Другий приклад – «Мобі Дік» Г. Мелвіла, де описується абсолютно варварський з сучасної точки зору, але ж героїчний китобійний промисел. Бурхливе море постає тут метафорою світу в цілому і людського буття, а про багатозначність образу білого кита написана ціла критична бібліотека. Загадковість цього тексту обумовлена, окрім іншого, тим, що в ньому контамінуються біблійна символіка та міфологічні структури, до того ж переосмислені в неповторному авторському дусі. В результаті в тексті майже нема однозначних образів чи ситуацій і створюється образ світу як хаосмосу, повного суперечностей та несподіваних перетворень.

Серед неоромантиків екологічна проблематика та екологічний підхід (в широкому сенсі) типові для Джека Лондона та американських і канадських анімалістів (Дж. О. Кервуд, Ч. Робертс, Е. Сетон-Томпсон), де люди та тварини є, в певній мірі, рівними мешканцями суворого і таємничого світу природи.

Класичний реалізм XIX ст. та реалістичні напрями XX ст., здебільшого, концентруються на психології людини та соціальній динаміці суспільства. Природа відходить на другий план. Однак, накопичення реальних екологічних проблем приводить до поступового повернення проблематики «людина – природа». Це помітно в різних національних традиціях та в різних жанрах літератури та інших видів мистецтва. Зокрема, в жанрі фантастики та фентезі помітне повернення до міфологеми Правди короля та Спустошеної землі. В тому числі в якості останньої може осмислюватися Чорнобильська зона та інші реальні локації.

Отже, власне екологічна проблематика, а також методологічне вміння бачити будь-який об'єкт, в тому числі художній твір, як складну, динамічну, часто – суперечливу – систему, стають дуже актуальними.

Висновки та перспективи. Екокритика виникає як реакція на погіршення екологічного стану світу та зростання усвідомлення цього факту та його негативних наслідків. В певному сенсі, вона може розглядатися в ряду інших неklasичних та постklasичних підходів до інтерпретації художніх текстів (постмодернізм, постколоніалізм, фемінізм тощо). З іншого боку, вона принципово відрізняється від них тим, що ставить в центр уваги об'єктивний матеріальний світ та його стан, а не сконструйовану мовою психологічну чи соціокультурну реальність. Якщо ті самі постколоніалізм та фемінізм вбачають у природі метафору «Іншого» (колонізованого або фемінного, на відміну від імперського та маскулінного), то в екокритиці природа є самоцінним фактом та реальністю, яка потребує вивчення, художнього зображення та захисту. Застосування екокритики для аналізу конкретних літературних творів, а також напрямів та тенденцій розвитку культури заслуговують на подальше дослідження.

References

1. Вертипорох О. Екокритика як модель інтерпретації сучасного художнього тексту (на матеріалі романістики Євгена Пашковського). *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. № 36, т. 1. С. 122–127.
Vertyporokh, O. (2021). Ekokrytyka yak model interpretatsii suchasnoho khudozhniogo tekstu (na materialі romanistyky Evhena Pashkovskoho) [Ecocriticism as an interpretational model of the contemporary fiction (on the material of novels by Evhen Pashkovskii)]. Aktualny pytannia humanitarnykh nauk: Mizhvuzivskii zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. 36. 1. 122-127. [in Ukrainian].
2. Горболіс Л.М. Екокритика: методологічна інтеграція, взаємодія, інтерпретація. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 209 с.
Horbolis, L. (2024). Ekokrytyka: metodolohichna intehtatsia, vzaemodiia, interpretatsia [Ecocriticism: methodological integration, interaction, interpretation]. Sumy: SumDPU. [in Ukrainian].
3. Кисельов М.М., Канак Ф.М. Національне буття серед екологічних реалій. Київ: Тандем. 2000. 320 с.
Kyseliov, M., Kanak, F. (2000). Natsionalne buttia sered ekolohichnykh realii [National being in the ecological reality]. Kyiv: Tandem. [in Ukrainian].
4. Левчук Т., Соколова В. Екологічні компетентності в курсі «Історія зарубіжної літератури»: методологічні пропозиції. *Науково-методичні здобутки волинської філології*. 2020. №30. С. 97-116. URL: <https://surl.li/equffa> (дата звернення: 04.05.2025).
Levchuk, T., Sokolova, V. (2020). Ekolohichni kompetentnosti v kursі «Istoriia zarubizhnoi litertury»: metodolohichni propozyitsii [Ecological competences in the course «history of foreign literature»: methodological propositions]. Naukovo-metodychni zdobutky volynskoi filolohii. 3. 97-116. Retrived from: <https://surl.li/equffa>. [in Ukrainian].
5. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. Т. 1. Київ: Основи. 1995. 614 с.
Toynbee, A.J. (1995). A Study of History. V. 1. Kyiv: Osnovy. [In Ukrainian].
6. Цілі стійкого розвитку. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Цілі_сталого_розвитку (дата звернення: 04.05.2025).
Tsili stiikoho rozvytku [The aims of sustainable development]. Retrived from: https://uk.wikipedia.org/wiki/Цілі_сталого_розвитку. [in Ukrainian].
7. Barry P. Beginning Theory. An Introduction to Literary and Cultural theory. Manchester: Manchester University Press. 2009. 352 p.
Barry, P. (2009). Beginning Theory. An Introduction to Literary and Cultural theory. Manchester: Manchester University Press. [in English].
8. Commoner B. The Closing Circle. Nature, Man and Technology. New York : Random House Inc. 1971. 326 p.
Commoner, B. (1971). The Closing Circle. Nature, Man and Technology. New York: Random House Inc. [in English].
9. Frazer J.G. The Golden Bough: A Study of Magic and Religion. <https://gutenberg.org/ebooks/3623> (дата звернення: 04.05.2025).
Frazer, J.G. The Golden Bough: A Study of Magic and Religion. <https://gutenberg.org/ebooks/3623>. [in English].

Kolesnyk Olena

ORCID 0000-0002-0597-6489

Doctor of Cultural Studies, Associate Professor,
Professor of the Department of Philosophy and Cultural Studies,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: elenakolesnyk2017@gmail.com

Stechenko Tetiana

ORCID 0000-0002-5672-3457

PhD, Candidate of Pedagogical Sciences,
Dean of the Philological Department,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: stchenkotatiana@gmail.com

ECOCRITICISM AS A MEANS OF INTRODUCING THE TEACHING OF THE HISTORY OF FOREIGN LITERATURE IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

The purpose of the study is to actualize the Ecocritical approach in teaching the subject "History of Foreign Literature" at philological faculties of higher educational institutions.

Methodology. The methodological basis of this study is cultural hermeneutics, which allows us to analyze the meanings embedded in a specific literary text during its creation, as well as the meanings that this work acquires later when historical contexts change. Ecocriticism serves as both an object of analysis and a research methodology aimed at outlining the history of literature as a holistic systemic process.

Scientific novelty. This article examines Ecocriticism for the first time not only as a theoretical interpretative model, but also as a tool for achieving sustainable development goals. It shows that it can be used in practice not only in a scientific but also in a pedagogical context.

Conclusions. Ecocriticism arises as a reaction to the deterioration of the world's ecological state and the growing awareness of this fact and its negative consequences. In a sense, it can be listed among other non-classical and post-classical approaches to the interpretation of literary texts (Postmodernism, Postcolonialism, Feminism, etc.). On the other hand, it fundamentally differs from them in that it focuses on the objective material world and its state, rather than on psychological or sociocultural reality constructed through language. If the same Postcolonialism and Feminism see nature as a metaphor for the «Other» (colonized or feminine, as opposed to imperial and masculine), then in Ecocriticism nature is a self-evident fact and reality that needs to be studied, artistically depicted, and protected. The application of Ecocriticism to the analysis of specific literary works, as well as directions and trends in cultural development, deserves further study.

Keywords: sustainable development goals, ecology, Ecocriticism, History of Foreign Literature, interpretation, cultural interpretology.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2025

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор **Т.В. Скорик**